

OMAR KHAYYAM

CARAVANA VIETII

500 DE CATRENE

Studiu introductiv:

TEODORU GHIONDEA

Traducere din limba persană și note:

OTTO STARCK

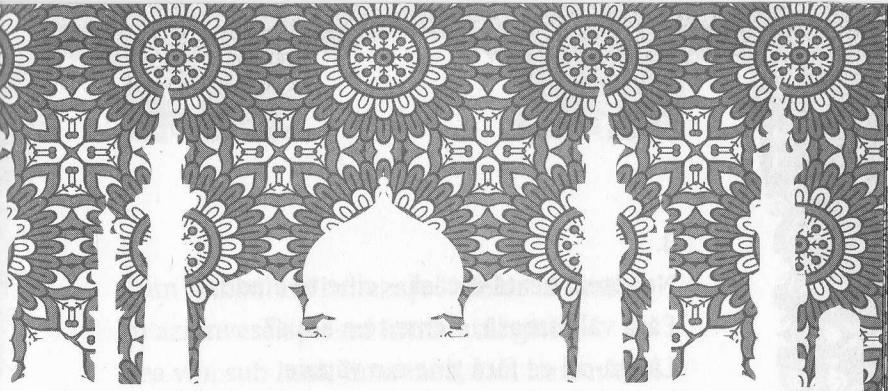
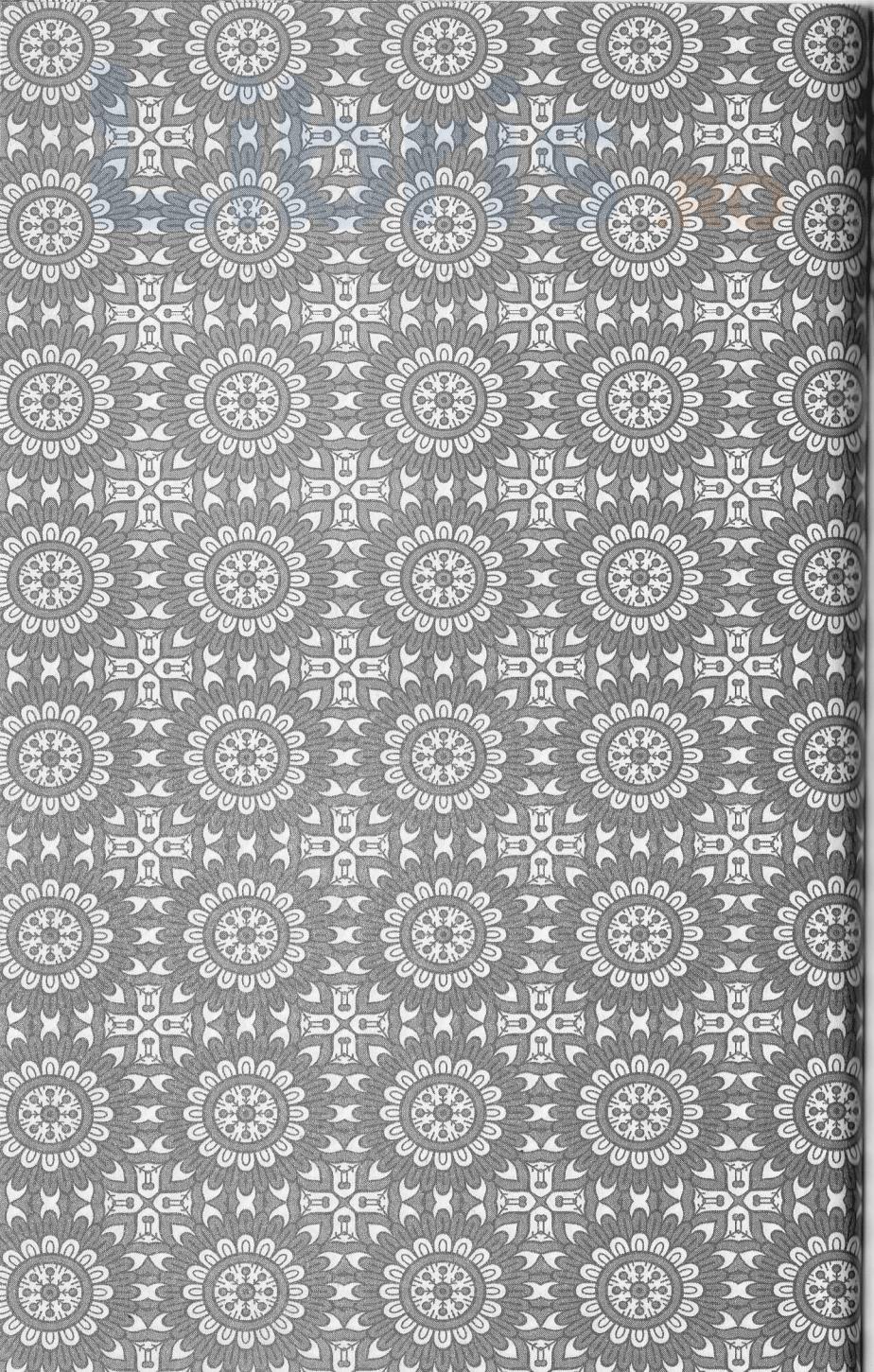
EDITURA HERALD

București, 2017

Cuprins

Studiu introductiv	7
<i>Care poet?</i>	7
<i>Prolegomene pentru o lectură adecvată</i>	13
<i>Între melancolia duhului și nostalgia substanței</i>	19
1. <i>Vinul (khamr)</i>	24
2. <i>Timpul (zamān)</i>	32
<i>Întâlnirea cu „sine(le)”</i>	42
Robaiurile înțeleptului Khayyam	49
Catrenele înțeleptului Omar Khayyam	155
Catrene khayyamiene	163
Note	167

CARAVANA
VIETIII

Robaiurile înțeleptului Khayyam

(Din ediția îngrijită de J. B. Nicolas, Paris, 1867)

În numele lui Allah cel milostiv și îndurător!

1.

Un glas veni din crâșmă-n faptul dimineții:
„Bețiv zălud, mai șui ca toți petrecăreții,
hai, scoală-te și umple-ne cu vin pocalul,
'nainte de-a se fi umplut pocalul vietii!”

2.

Mai de preț decât lumea și tot ce-i în ea –
ești tu pentru mine.
Mai de preț decât suflet și ochi de-i ceva –
ești tu pentru mine.
Și dacă nimic nu-i mai scump decât viața,
mai scumpă de sute de ori decât ea –
ești tu pentru mine.

3.

Noaptea, beată-n casă – cine te-a adus?

Fără văl rămasă, – cine te-a adus?

Lângă cel ce fără tine e-o văpaie,
ca pe o vântoasă, – cine te-a adus?

4.

În lumea ce ne dă vremelnic adăpost,

Noi doar de chinuri și obidă facem rost.

Nu dezlegăm nimic din cele încâlcite.

Plecăm doar cu păreri de rău pentru ce-a fost.

5.

Hoge¹, fă-mi pe plac și-asculta-al meu cuvânt!

Taci și lasă-mă în plata Celui Sfânt!

Eu merg drept, tu-n schimb te uiți cruciș.

Te du să-ti vindeci ochii și mă lasă-asa cum sunt!

6.

Hai, vino! Vino iar de dragul vrerii mele,

ca să dezlegi ce-am încâlcit în zile grele!

Adu-un urcior cu vin! Să bem 'nainte ca

s-ajungă-argila noastră oale și ulcele!

7.

Când voi muri, cu vin curat spălați-mă!

Slăvind în rugă vinul, îngropați-mă!

De Ziua Judecății, căutați-mă!

Și-atunci din praful crâșmei adunați-mă!

8.

Cum nimeni nu-i chezașul zilelor la rând,
tu azi înveselește-mi întristatul gând!

Bea vin, sub lună, luna mea, căci luna-n veci
se va roti și nu ne va găsi nicicând.

9.

Îndrăgostitul, beat și zădărât – să fie!

Vrajit și scos din minți și ocărât – să fie!

Când suntem treji, orice stârnește suferință.

Când suntem beti, „ce-o fi n-are decât să fie!”

10.

De ce-nțeleptul crezul să-și fi pus
în lumea ce doar chinuri i-a adus?

Acel ce mă numește stâlpul crâșmei,
văzut-a el vreo crâșmă-acolo „sus”?

11.

Coranul, ce-i Suprema Cuvântare – îl citim.

Dar nu întotdeauna, ci arare – îl citim.

În schimb versetul încrustat pe gâtul cupei²,
în orice loc și-n orice-imprejurare – îl citim.

12.

Nu-i dojeni pe bețivani, de nu bei niciun pic!

Decât să mă dezic de vin, de Domnul mă dezic!

Tu te fălești că nu pui strop de vin în gură.

Pe lângă orice faptă-a ta, beția e-un nimic.

13.

Frumoasă mi-e culoarea și-mbietor miroslu.
Un trandafir mi-e-obrazul și trup mi-e chiparosul.
De ne-nțeles rămâne de ce pe-acest pământ
Zugravul veșniciei mi-a hărăzit frumosul.

14.

Atât voi bea, încât mireasma-acestui vin
să iasă din țărâna care-o să devin,
și-acel bețiv mahmur, ce-mi va cinsti mormântul,
sorbind mireasma, să se-mbete pe deplin.

15.

Oriunde-o să te rogi, de omul întâlnit –
să te apropii!
Pe Domnul când îl vezi, de cel desăvârșit –
să te apropii!
Din lut și apă, mii de Ka'be nu au prețul unei inimi.
Mai lasă Ka'ba³, și de omul întâlnit –
să te apropii!

16.

De câte ori beau vin, niciun prilej nu-mi scapă,
și-ajung beat-mort și-s gata de-a cădea-n
vreo groapă,
minuni prind viață-n orice lucru, la tot pasul.
Mi-e-adâncu-atunci de foc, cuvântul ca o apă.

17.

Cum ziua cât răstimpul răsuflării ține,
bea vin, căci viață ce-a trecut nu mai revine!
Cum toate-n lume-ajung ruină, bea mereu,
ruină să ajungi și tu printre ruine!

18.

Capul ni se pleacă la chemarea – vinului.
Duhu-i jertfa buzei zâmbitoare⁴-a – vinului.
Când paharnicul strângă de gât clondirul,
simți pe buza cupei răsuflarea – vinului.

19.

Vinul, noi și läutarii, într-un tainic loc...
Duhuri, inimi, straie, pentru vin le-am pus zălog.
Nu sperăm iertare. Nu ne temem de pedeapsă.
Toți ne-am izbăvit de apă, vânt, pământ și foc⁵.

20.

De la necredință pân-la proslăvire –
e-o suflare.
De la îndoială pân-la-adeverire –
e-o suflare.
Bucură-te-n voie de suflarea-aceasta scumpă,
căci te-alegi din toată-a vietii dăinuire –
c-o suflare.

21.

Roată-a boltii, pustiești din ură și cu zel.

Asuprirea e dintru vecie al tău țel.

De ți-am răscoli, pământule, adâncul,
câte scumpe giuvaeruri n-am găsi în el!

22.

Mult prea scurta vreme-a vietii mele, vai, s-a dus,
ca și vântul ce se pierde în pustiu, răpus.
Numai două zile nu mă fac să sufăr:
ziua care n-a venit și cea care s-a dus.

23.

Acel Rubin se trage dintr-un plai – aparte,
Înscrisul Perlei, pecete de crai, – e-aparte.
Tot ce gândim despre acestea-s plăsmuirii.
Povestea de iubire e-ntr-un grai – aparte.

24.

Tineretii îi ascult povăța:
beau un vin de cum dă dimineață.
Nu mi-l dojeniți c-ar fi amar E bun.
Și-i amar, căci el îmi e chiar viața.

25.

Inimă, durerea ta nu se mai curmă:
alte griji în fiecare zi te scurmă.
Suflete, de ce-ai venit în acest trup,
de ți-e dat să-l părăsești până la urmă?

26.

Ziua cea de mâine azi n-o poți vedea.

Cu tristețe doar gândește-te la ea.

Clipa nu ți-o pierde dac-ai duhul treaz.
Restul vietii? Nu-i prea clar cât va dura.

27.

Nu bate-n van în porți și în zăbrele!
Deprinde-te cu bune și cu rele!
În cupa boltii Soarta joacă zaruri
doar după semnele înscrise-n ele⁶.

28.

Acest urcior un biet îndrăgostit – a fost,
și de prelungi zulufi înlanțuit – a fost.
Iar toarta de la gâtul vechiului urcior,
un braț pe după gâtul îndrăgit – a fost.

29.

'Naintea noastră-atâtea nopți și zile – au fost.
De aceea boltile-n rotiri febrile – au fost.
Ai grija cum pășești pe-aceste pulberi,
căci ele feciorelnice pupile – au fost.

30.

Templul ca și Ka'ba știu să-ndemne – la evlavie.
Clopotele bat chemări solemne – la evlavie.
Mănăstiri, moschei, mătănii, cruci,
toate sunt adevărate semne – de evlavie.

31.

Pe Tabla vieții toate de un semn au parte,
și Pana binelui și răul le împarte.

Ursitei i s-a dat ce i s-a cuvenit.

Deci orice chinuri și strădanii sunt deșarte.

32.

Cu cei buni și cu cei răi, de taina mea –
nu pot vorbi.

Scurt la vorbă-s totdeauna. Altcumva –
nu pot vorbi.

Știu un loc, dar nu-l pot zugrăvi-n cuvinte.

Știu o taină, dar cu nimeni despre ea –
nu pot vorbi.

33.

Cu banul calp⁷ nicicând nu facem legământ,
Îl mătūrăm când se ivește pe pământ.

Ieșind din crâșmă, un bătrân îmi spuse: „Bea,
„căci după tine și-alții vor dormi-n mormânt!”

34.

Divinelor porunci când nu le-am fost fidel –
n-am izbândit.

Cu oamenii fățarnic când n-am fost defel –
n-am izbândit.

Am viclenit cu tot ce mintea-n stare-i să
scornească,

dar când am încercat și Soarta s-o înșel –
n-am izbândit.

35.

Fidel de ți-e străinul, de ispravă –
socotește-l!

Un frate de-ți vrea răul, drept
o pleavă – socotește-l!

Otrava ce-ți priește se preschimbă-n leac,
și-un leac de ți-e potrivnic, tu,
otravă – socotește-l!

36.

Nu-i om, în suferință, fără Tine –
să nu fie.

Nu-i înțelept, îndrăgostit de Tine –
să nu fie.

Și chiar dacă de nimeni nu ți-e dor,
o, nu-i făptură dor de Tine să nu-i fie.

37.

De-s treaz, plăcerile își pierd dulceața.

De-s beat, pe cuget se așterne ceată,
Într-a fi treaz ori beat mai e o stare,

și sclavul ei mă vreau, căci e chiar viața.

38.

Câte lucruri în plămada unei cupe sunt!

Nu-i betiv să lase ca s-o sfărâmi de pământ.

Dar acele brațe, mâini, picioare zvelte?

Ce iubire le-a unit? Ce ură-apoi le-a frânt?